

fuinneamh-fórsaí

Rudaí maighnéadacha agus neamh-mhaighnéadacha a shórtáil

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh le maighnéad ionaid athchúrsála a thógann cuid den bhruscar agus a fhágann an chuid eile, ansin lig d'fháiscín páipéir léim go ciúin ó do bhos. Déanann na páistí buille faoi thuairim faoi thrí nó ceithre rud le hordóg suas nó síos, ansin i ngrúpaí beaga tástálann siad tráidire rudaí measctha le maighnéid thoirtiúla agus sórtálann siad iad in dhá fhonsa: tarraingíonn an maighnéad é, nó ní tharraingíonn. Tugtar faoi deara go tapa go mbraitheann go leor de na rudaí a tharraingítear crua agus lonrach cosúil le miotal; déantar tuar le hordóga faoi rudaí móra laethúla; ansin tarraingíonn na páistí pictiúr amháin nó dhó de gach grúpa ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe sula gcomhairtear na maighnéid ar ais.

Cuspóirí foghlama

- Rudaí a thástáil le maighnéad agus iad a shórtáil ina rudaí maighnéadacha agus neamh-mhaighnéadacha
- A thabhairt faoi deara gur miotal iad go leor de na rudaí maighnéadacha
- Cúis na sórtála a rá: tarraingíonn an maighnéad é nó ní tharraingíonn

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

An lá roimh ré: priontáil leathanach amháin den Dialann Imscrúdaithe do gach dalta; ullmhaigh tráidire amháin de rudaí measctha agus maighnéad toirtiúil amháin nó dhó do gach grúpa beag (fáiscíní páipéir, tairní cruach, pionnaí adhmaid, criáin, boinn, liathróid bhog scragaill). Bíodh dhá fhonsa sórtála nó dhá thráidire sórtála le lipéid réidh agat do gach grúpa. Coinnigh na tráidirí agus na maighnéid clúdaithe go dtí céim na tástála.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
maighnéid thoirtiúla (maighnéid mhóra — barra-mhaighnéid nó maighnéid dhiosca — atá rómhór le slogadh)	2	grúpa	trealamh na scoile	maighnéid mhóra chuisneora atá séalaithe go daingean agus atá rómhór le dul i mbéal
tráidire rudaí measctha (fáiscíní páipéir cruach, tairne cruach, boinn, pionnaí adhmaid, criáin, brící plaisteacha, scriosáin rubair, liathróid bhog scragail, claibíní plaisteacha)	1	grúpa	seomra ranga	aon mhionrudaí sábháilte ón seomra ranga ina bhfuil meascán soiléir de rudaí cruach agus de rudaí adhmaid, plaisteacha nó rubair
fonsaí sórtála (nó dhá thráidire éadomhain) le lipéid shimplí ina bhfuil pictiúr	2	grúpa	seomra ranga	dhá bhileog páipéir nó dhá chlaibín de bhoscaí cairtchláir le lipéad orthu: pictiúr de mhaighnéad ar cheann acu agus crosóg ar an gceann eile
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	leathanach glan fillte ina dhá leath agus an dá ghrúpa sórtála tarraingthe air mar chiorcail

Pointe sábháilteachta

Maighnéid thoirtiúla amháin — ná húsáid riamh maighnéad atá beag go leor le dul go hiomlán isteach i mbéal. Coinnigh na maighnéid amach ó bhéal na bpáistí; comhair gach maighnéad ar ais isteach sa tobán nuair a bhíonn an seomra á shlachtú.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh maighnéad toirtiúil amháin i do lámh agus lig dó fáiscín páipéir a tharraingt go ciúin ó do bhos ionas go bhfeicfidh an rang é ag léim. Coinnigh na tráidirí iomlána clúdaithe. Déan nasc éadrom leis an maighnéad mór a úsáideann foireann athchúrsála chun miotal a scaradh ón mbruscar.
- **Féach agus Déan Iontas:** Ardaigh trí nó ceithre rud, ceann ar cheann (fáiscín páipéir, pionna adhmaid, tairne cruach, crián). Taispeánann an rang ordóg suas nó síos; ná déan tástáil fós. Ná húsáid ach an dá lipéad sórtála — fág an focal ‘miotál’ go dtí go mbeidh fíorshórtáil déanta. Léirigh timthriall iomlán amháin, ag caint os ard: déan iontas, tuar, tástáil, cuir sa ghrúpa é, abair an chúis.
- **Tástáil le Maighnéid:** Déan taispeántas le rud amháin ag gach bord, ansin tástálann gach páiste thart ar thrí rud. Tabhair rabhadh nóiméad amháin ionas go mbeidh seal cothrom ag cách. Siúil timpeall ag fiafraí ‘Cad a tharla? Ar léim sé?’ Coinnigh na maighnéid amach ó bhéal na bpáistí agus comhair ar ais iad.
- **Sórtáil sna Fonsaí:** Bogann na páistí na rudaí tirime atá tástáilte acu isteach sa dá fhonsa le lipéid. Éist leis an gcúis á rá os ard agus athabair go soiléir í: ‘tharraing an maighnéad é, mar sin téann sé san fhonsa maighnéadach.’ Má easaontaíonn grúpaí faoin gcineál céanna ruda, déan an tástáil arís in éineacht leo.
- **Cad a Thugaimid Faoi Deara?:** Bailigh aird an ranga ar fhonsa maighnéadach amháin. Glaoigh ar pháistí de réir ainm, duine ar dhuine: féachaidís agus bainidís go réidh leis na rudaí. Taispeáin an liathróid bhog scragaill nó cluaisín ó channa dí agus déan an tástáil arís ionas go bhfeicfidh an rang rud lonrach nach dtarraingíonn an maighnéad. Abair abairt amháin, sin an méid: braitheann go leor de na rudaí a tharraingíonn an maighnéad cosúil le miotal, ach fós ní bhíonn a fhios againn go cinnte go dtí go ndéanaimid tástáil.
- **An ngreamódh sé?:** Trí nóiméad ar an gclár. Tosaigh leis an gcuisneoir (maighnéid sa bhaile). Ordóga ar dtús faoi gach rud mór, ansin iarr dhá nó trí mhíniú. Is é an canna dí an t-iontas — má tá canna folamh agat, taispeáin tar éis na vótála nach ngreamaíonn gach miotal.
- **Tarraing do Shórtáil:** Dáil leathanach na Dialainne Imscrúdaithe. Is éadrom an critéar ratha: pictiúr amháin nó dhó i ngach grúpa; níl lipéid riachtanach. Agus tú ag siúl timpeall, iarr orthu pointeáil agus ‘tarraingíonn an maighnéad é’ nó ‘ní tharraingíonn’ a rá. Cuir deireadh leis go luath, thart ar cheithre nóiméad, ionas go mbeidh dhá nóiméad fágtha ar an mbrat urláir.
- **Ciall a Bhaint As agus Slachtú:** Glac le freagra nó dhó ó pháistí, athluaigh an dá líne sórtála agus an méid a tugadh faoi deara faoi rudaí crua lonracha, agus déan nasc tapa amháin le hathchúrsáil más nádúrtha é. Comhair gach maighnéad isteach sa tobán, glan na tráidirí, agus seiceáil na muinchillí agus an t-urlár.

Cad ba cheart a fheiceáil

Bí ag súil go léimfidh fáiscíní páipéir cruach agus tairní cruach chuig an maighnéad, agus go bhfanfaidh pionnaí adhmaid, criáin agus an chuid is mó den phlaisteach san áit a bhfuil siad. Tá cuma miotail lonraigh ar liathróidí boga scragaill agus ar go leor cannaí dí ach de ghnáth ní ghreamaíonn siad — is iontas úsáideach é seo, ní botún san ullmhúchán. Tabharfaidh formhór na bpáistí faoi deara go mbraitheann go leor de na rudaí a tharraingítear crua agus lonrach; dearbhaigh é sin, ansin coinnigh leis an riail ‘ní bhíonn a fhios againn go dtí go ndéanaimid tástáil.’

Mithuiscintí agus idirghabhálacha

- ‘Greamaíonn gach miotal’ nó ‘má tá sé lonrach, greamóidh sé.’ — Déan an tástáil arís ar an liathróid bhog scragaill nó ar an gcanna dí folamh os comhair cách. Athabair go soiléir: braitheann go leor de na rudaí a tharraingítear cosúil le miotal, ach ní bhíonn a fhios againn go cinnte go dtí go dtarraingíonn an maighnéad iad.
- ‘Greamaíonn rudaí troma’ nó buille faoi thuairim de réir cuma amháin gan tástáil a dhéanamh. — Coinnigh riail na sórtála simplí: ná cuirtear rud i ngrúpa ach tar éis fíorthástála le maighnéad, agus iarr ar an bpáiste ‘tarraingíonn an maighnéad é’ nó ‘ní tharraingíonn’ a rá agus é á chur sa ghrúpa.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Oibriú leis an múinteoir ar dhá rud shoiléire (fáiscín páipéir agus pionna adhmaid) agus iad a chur sa ghrúpa, ag rá na cúise os ard. • Rud amháin a tharraingt i ngach fonsa ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe; níl lipéid riachtanach.	• Thart ar thrí rud ón tráidire a thástáil agus cúis na sórtála a rá os ard agus iad á gcur san fhonsa. • Pictiúr eile a tharraingt nó ciorcal a chur timpeall ar rud amháin a chuir iontas orthu.	• Triail a bhaint as rud níos deacra, mar scragall nó bonn, agus a rá cad a thug siad faoi deara. • Le linn vóta na n-ordóg in ‘An ngreamódh sé?’, cúis a thabhairt atá nasctha leis an méid a rinne an maighnéad ar an tráidire.

Nasc traschuraclaim

Nasc le hAistear/OSPS agus le haire a thabhairt d’ábhair — sórtálann foirne athchúrsála miotal le maighnéid ionas gur féidir é a athúsáid.

